

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра психології

БОП02 ПРАКТИКА ПЕРЕДДИПЛОМНА

методичні рекомендації
до організації та проведення практики
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 053 «Психологія»

Мукачево
МДУ 2024

УДК 378.147.091.33-027.22(072)(075.8)

*Розглянуто та рекомендовано до друку науково-методичною радою
Мукачівського державного університету
протокол № 8 від 29.02.2024 р.*

*Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри психології
протокол № 6 від 27.12.2023 р.*

Укладачі:

Барчі Б. В. – к.психол.н., доцент кафедри психології МДУ;

Рецензент – к.пед.н., доцент кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання Липчанко-Ковачик О. В.

П 69

Практика переддипломна: методичні рекомендації до організації та проведення практики для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія» / укладач Барчі Б.В. – Мукачево : МДУ, 2023. – 29 с. (1,2 др.а.)

Методичні рекомендації спрямовані на надання студентам допомоги в організації та проведенні практики переддипломної.

Рекомендовано студентам ОП «Психологія» спеціальності 053 «Психологія» ОС «Бакалавр».

© МДУ, 2023

ЗМІСТ

Передмова	4
Мета і завдання	6
Зміст	10
Організація та календарний план проходження	11
Тематика індивідуальних завдань	17
Вимоги до оформлення звіту	20
Підведення підсумків	25
Академічна доброчесність	27
Перелік рекомендованих джерел	29
Додатки	32

ПЕРЕДМОВА

Невід'ємною складовою освітньо-професійної програми «Психологія» зі спеціальності 053 «Психологія» є практика переддипломна. Структурована за видами та спланована за термінами практика дає можливість здобути професійні навички, що є важливим фактором формування потрібного рівня компетентності фахівця.

Практика переддипломна доповнює та поглиблює теоретичну й практичну підготовку здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю «Психологія», створює умови для закріплення набутих та отримання нових умінь і навичок, необхідних для здійснення професійної діяльності в галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки». Процес підготовки фахівців в галузі психології завершується написанням та захистом кваліфікаційної роботи. З метою створення умов для її написання студенти проходять переддипломну практику.

Практика переддипломна є інтегруючим і стрижневим компонентом особистісно-професійного становлення фахівця, який передбачає оволодіння різними видами професійної діяльності й формування потреби професійного самовдосконалення через самопізнання, самовизначення студента в різних професійних функціях у реальних умовах.

Практика переддипломна студентів є серйозною спробою застосувати свої психологічні знання з психодіагностики, психологічної корекції в професійній діяльності. Оскільки діяльність психолога надзвичайно різнопланова і включає профілактичний, діагностичний, консультативний, корекційний, розвиваючий напрямки, під час практики переддипломної студенти-практиканти здійснюватимуть діагностичну, профілактичну та/чи просвітницьку діяльність.

Зміст і програма зазначеної практики містить у собі 6 кредитів (180 годин).

Практична підготовка здобувачів – обов’язковий компонент навчального процесу, який має за мету набуття здобувачем професійних навичок і вмінь для подальшого використання їх у реальних виробничих умовах, закріплення потреби систематично поновлювати свої знання і творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Організація практики переддипломної здобувачів першого (бакалаврського) рівня навчання підпорядковується таким принципам:

- дослідницький підхід (можливість досліджувати різноманітні психологічні проблеми у відповідності з особливостями і потребами структур та організацій, які є базами практики);

- вияв самостійності, можливість проявити себе, апробувати навчально-професійний досвід на практиці;

- фаховий супровід діяльності здобувача упродовж всієї практики;

- підтримка та супервізія результатів його діяльності з боку досвідченого керівника практики;

- дотримання правил безпеки праці, життєдіяльності особистості;

- дотримання етичних принципів діяльності психолога.

Основне призначення практики переддипломної на першому (бакалаврському) рівні підготовки полягає у закріпленні професійних знань та умінь здобувачів з використання дослідницьких методів (методів психодіагностики, опитування та ін.), організації та проведення емпіричного дослідження актуальних соціально-психологічних явищ за обраною темою кваліфікаційної роботи.

Практика переддипломна спирається на попередні знання здобувачів з фахових дисциплін, які вони вивчали в теоретичному, методичному й практичному аспектах. Завдяки цьому здобувачі мають можливість інтегрувати та накопичувати інформацію з різних курсів та успішно використовувати її під час практики та подальшої професійної діяльності.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета практики переддипломної – підготовка фахівця, який володіє основами теорії психологічної науки і практичними навичками професійної діяльності психолога, здатного вирішувати професійні проблеми у конкретних умовах фахової діяльності.

Завдання:

- практичне застосування теоретичних знань з основних розділів психології та набуття досвіду з надання психологічної допомоги;

- освоєння професійної позиції психолога в ході самостійного виконання поставлених професійних завдань;

- засвоєння сучасних психологічних методів діагностичного, профілактичного та просвітницького характеру з різними категоріями клієнтів;

- відпрацювання навичок спостереження і аналізу психологічного розвитку особистості з точки зору сучасної багатоосьової діагностики;

- розвиток навичок рефлексії.

Проходження практики передбачає формування та розвиток у здобувачів освіти компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Психологія»:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій,

використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК12. Здатність протистояти впливам різних факторів, які можуть відволікати від досягнення мети, критично оцінювати поради та пропозиції інших, вміння діяти спираючись на свої погляди та переконання.

ЗК15. Здатність до вдосконалення особистісного потенціалу у майбутній професійній діяльності.

ЗК17. Розуміння принципів академічної культури, базових засад академічної доброчесності та навичок її дотримання; вміння написання текстів, публічної презентації своїх думок.

Спеціальні компетентності (СК):

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну роботу відповідно до запиту.

СК10. Уміння адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності.

СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК13. Здатність збирати та інтерпретувати психодіагностичну інформацію та обирати інструментальні засоби для вирішення професійних завдань.

СК14. Здатність до рефлексії власної діяльності з метою визначення її ефективності.

Програмні результати навчання:

ПР 3 Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційнокомунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 4 Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР 5 Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР 6 Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, вміння дотримуватися процедури дослідження.

ПР 7 Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР 8 Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР 9 Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР 11 Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР 12 Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР 13 Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості.

ПР 15 Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР 16 Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР 17 Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР 18 Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПР 19 Підбирати систему інноваційних заходів, спрямованих на розвиток та формування професійної компетентності.

ПР 20 Застосовувати діагностичні мінімуми в професійній діяльності в рамках виконання досліджень.

ПР 21 Організовувати та здійснювати просвітницьку роботу на актуальні запити суспільства

ПР 22 Підвищувати ефективність діяльності клієнтів засобами прикладної психології, захищати їхнє психічне здоров'я і соціальне благополуччя.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Зміст і послідовність практики визначається програмою згідно з навчальним планом за такими напрямками:

1. Теоретико-емпіричний, який ґрунтується на виконанні певних завдань кваліфікаційної роботи: підбір та обґрунтування методики дослідження; збір та аналіз емпіричних даних; інтерпретація результатів.

2. Профілактично-корекційний, який включає розробку та проведення заходу з психологічної профілактики чи корекції психічного явища, що досліджується на базі практики.

3. Прикладний, який включає розробку рекомендацій для певної групи осіб щодо підвищення рівня психологічної культури відповідно до психологічного явища, що досліджується.

Згідно з навчальним планом на практику переддипломну відведено 6 кредитів (180 год.).

Практика переддипломна є завершальним етапом практичної підготовки фахівців освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності 053 «Психологія».

Переддипломна практика передбачає такі етапи:

1. Наставчий етап, складання студентами дослідницьких програм згідно тематики дослідження кваліфікаційної роботи та емпіричної частини дослідження, їхня перевірка керівником практики.

2. Проведення (або завершення) емпіричного дослідження за темою кваліфікаційної роботи. Проведення (або завершення) математико-статистичного аналізу отриманих результатів. Якісний аналіз отриманих результатів. Формулювання висновків.

3. Розробка програми формувальних впливів на основі результатів емпіричного дослідження. Психологічна просвіта.

4. Завершення роботи над кваліфікаційною роботою. Участь у підсумковій конференції з практики.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ПРОХОДЖЕННЯ

Організація переддипломної практики

Перед початком практики проводиться настановча конференція, на якій керівники практики повідомляють здобувачам вищої освіти інформацію про:

- 1) мету та завдання практики;
- 2) тривалість практики;
- 3) місце проходження практики;
- 4) обов'язки студентів-практикантів;
- 5) графік консультацій;
- 6) види робіт, які повинні виконувати практиканти;
- 7) форму звітної документації;
- 8) контроль та критерії оцінювання практики.

На підсумковій конференції організатор та керівники практики аналізують якість виконання студентами завдань практики, здобувачі вищої освіти звітуються про проходження практики в установах та висловлюють пропозиції щодо її вдосконалення. База практики залежать від вибірки діагностичного дослідження згідно теми кваліфікаційної роботи.

Тривалість практики (згідно навчального плану) – 4 тижні.

Під час проходження практики переддипломної здобувач вищої освіти:

- складають характеристику установи - бази практики, формулюють запити до засобів психологічного дослідження;
- в ході практики студенти докладніше знайомляться з інструментарієм роботи психолога;
- додатковим видом діяльності студента під час переддипломної практики *може* бути психопрактична робота, тобто робота, передбачена обов'язками психолога, але не пов'язана з основним дослідженням кваліфікаційної роботи (просвітництво, психопрофілактика).

У перший день студенти знайомляться з базою практики. Протягом наступних одного-двох днів студенти складають календарний план роботи та графік відвідування місця проходження практики. У календарному плані

повинно бути детально (по датах) описані види роботи студента під час проходження практики. Всі етапи студент описує в щоденнику практики, докладаючи зразки витратних матеріалів та тестів (анкет, опитувальників). По закінченню практики студент повинен скласти і оформити звіт про проходження практики, *можна* докладаючи зразки витратних матеріалів та тестів анкет, опитувальників та подати його керівнику практики для перевірки, заповнити його підписами, мати відгук про роботу студента за весь період проходження практики.

Під час проходження практики студенту необхідно провести декілька психодіагностичних та психопрофілактичних заходів і представити їх у матеріалах практики за такою схемою: дата проведення дослідження, досліджуваний (стать, вік), методики дослідження, хід дослідження (описати послідовність дослідження, поведінки досліджуваного), результати (зведена таблиця емпіричних даних) і їх інтерпретація, висновки і рекомендації. додатки (емпіричні матеріали дослідження, анкети, малюнки, бланки).

Студент на підставі отриманих даних робить висновки. Також студент-практикант готує практичні рекомендації для роботи психолога з досліджуваними, враховуючи при цьому морально-етичні норми психолога. Представник установи (психолог) оцінює отримані дані, їх кількісний та якісний аналіз, відповідність вимогам установи, форму висновків і рекомендацій і виставляє оцінку за цей етап проходження практики як заключний. Загальна оцінка всіх етапів відображається в характеристиці студента-практиканта, яку дає керівник практики від установи. Після завершення практики переддипломної проводиться підсумкова конференція, захист практики.

Орієнтовний календарний план

1-ий тиждень	1. Вивчення загальних відомостей про організацію: назва, адреса, ціль створення, структура організації.
	2. Ознайомлення з основними напрямками роботи баз практики
	3. Складання програми з керівником практики від закладу, підбір методів дослідження, визначення процедури проведення досліджень, підготовка робочих матеріалів
2-ий тиждень	1. Вивчення та проведення короткого аналізу документів, що використовуються в діяльності та організації бази практики (психологічної консультації).
	2. Проведення дослідження, застосування методів.
	3. Проведення дослідження, застосування методів.
3-ий тиждень	1. Проведення дослідження згідно з методиками та засобами баз практики
	2. Просвітницька робота Тематика визначається у відповідності з індивідуальними планами психологів від бази практики.
	3. Робота по запиту практичного психолога від бази практики.
4-ий тиждень	1. Первинна обробка та аналіз одержаних результатів дослідження.
	2. Складання висновків та підготовка звіту за матеріалами проведеного дослідження та виконаних робіт.
	3. Підготовка презентації захисту практики переддипломної.

Керівництво практикою

До керівництва практикою студентів залучаються досвідчені викладачі кафедри.

Керівництво практикою полягає у:

- видачі студентам індивідуальних завдань;
- наданні необхідних інструкцій щодо проходження практики; проведення консультацій відповідно до графіка;
- прийоми та перевірки документації та звітів з практики;
- оцінюванні документації та звітів і організації захисту.

Обов'язки керівника практики від ЗВО полягають у:

- наданні оцінки стану та відповідності баз практики основним вимогам, що пред'являються ЗВО до них та визначенні рівня готовності їх для прийняття студентів;
- забезпеченні проведення комплексу організаційних заходів перед відправленням студентів на практику, забезпечення студентів необхідними документами: щоденником практики та програмою практики;
- складанні графіка виконання програми практики;
- забезпеченні завданнями щодо збору студентами-практикантами матеріалів для виконання наукових досліджень;
- проведенні (згідно зі складеним і затвердженим графіком) консультацій;
- контролю дотримання термінів виконання завдань практики, їх корекція (за необхідності) та складання звітів;
- перевірки звітів з практики і допуску їх до захисту;
- організації роботи комісії, що створюються на кафедрі для захисту звітів з практики;

Керівництво студентами-практикантами на робочих місцях здійснюється керівниками та провідними фахівцями організації, які мають повну вищу освіту.

Основні обов'язки керівників практики з бази практики:

- організація робочого місця та створення необхідних умов для проходження практики; забезпечення студентів необхідною інформацією щодо роботи психолога;
- залучення студентів-практикантів до активної участі у роботі, забезпечення необхідними методичними матеріалами та технічними засобами;
- контроль за виконанням як окремих завдань, так і всієї програми практики в цілому;
- перевірка підсумкового звіту студента та оформлення відгуку (зразок подано у додатку Б).

Основні обов'язки студентів-практикантів при проходженні практики:

- до початку практики отримати в ЗВО всі необхідні організаційно-методичні матеріали та консультацію щодо їх оформлення;
- своєчасно прибути на місце практики і документально оформити початок практики;
- дотримуватись трудової дисципліни, правил трудового розпорядку, техніки безпеки та інших норм;
- проводити роботу на місці практики згідно з отриманим завданням у режимі роботи бази практики;
- за необхідності отримувати консультацію у керівника практики від ЗВО у дні його консультацій на кафедрі;
- виконати поставлені завдання у повному обсязі відповідно до програми практики та рекомендацій від ЗВО;
- нести відповідальність за якість виконуваної роботи;
- вчасно і на належному рівні скласти звіт з практики;
- захистити звіт практики у визначений термін.

Щоденник є основним документом, що підтверджує, проходження студентом практики, у якому відображається вся його поточна робота і містить:

- календарний план виконання студентом програми відповідної практики і оцінки його виконання;
- план роботи, який складається разом з керівником практики;
- сформульоване індивідуальне завдання, що видане студентові з відміткою про стан його виконання;
- висновки і пропозиції студента за результатами проходження відповідної практики;
- підсумкове оцінювання роботи студента за період практики керівниками практики.

Рекомендації щодо оформлення та ведення щоденника

Щоденник – це основний документ студента під час проходження практики.

При заповненні щоденника потрібно керуватися наступними рекомендаціями щодо оформлення та ведення щоденника:

- Щоденник повинен відображати роботу студента-практиканта кожного дня. У щоденнику повинні бути відображені: щоденний аналіз діяльності студента-практиканта.

- Студент зобов'язаний своєчасно та регулярно вести записи у щоденнику. Не рідше як раз на тиждень студент зобов'язаний подавати щоденник керівнику практики від бази практики на перевірку.

- Після закінчення практики щоденник разом із звітом подається керівнику практики від бази практики та керівнику від закладу вищої освіти.

Без заповненого щоденника та звіту практика не зараховується.

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Для формування зазначених вище вмінь та досягнення мети у процесі проходження практики необхідно вирішувати наступні завдання:

- Вивчення ситуації конкретного організаційного та психологічного запиту, складання програми, формулювання гіпотез, вибір методів, визначення процедури проведення досліджень, підготовка робочих матеріалів.

- Проведення дослідження та запланованих заходів, виконання поставлених завдань; первинна обробка одержаних результатів.

- Аналіз одержаних результатів, складання висновків та підготовка звіту за матеріалами проведеного дослідження та виконаних робіт.

У результаті проходження практики студент повинен вміти об'єктивно використовувати психологічні методики діагностики з урахуванням вікової специфіки досліджуваних; проводити заходи, метою яких є збереження психологічного здоров'я працівників та профілактика наслідків професійного стресу, пов'язаного з виконанням ними службових обов'язків; проводити психодіагностичні заходи з людьми різної вікової специфіки; вміти оцінювати психоемоційний стан працівників; мати навички підготовки та проведення занять, спрямованих на навчання та формування професійно важливих якостей, психологічних знань, умінь і навичок, а також на зниження психоемоційної напруги; вміти виявляти основні психологічні прояви порушень всіх складових когнітивних процесів (сприйняття, уваги, пам'яті, мислення, інтелекту), особистісних дезадаптацій, міжособистісної комунікативної сфери; застосовувати основні методи психодіагностики на практиці; володіти методикою математичної і статистичної обробки даних із застосуванням комп'ютера.

Орієнтовний перелік індивідуальних завдань проходження практики:

I. МЕТОДИКИ ДІАГНОСТИКИ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ ТА ВЛАСТИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

Тест-опитувальник Г. Айзенка – Eysenck Personality Inventory (EPI)

Опитувальник Міні-мульти

Шкала темпераментів Л. Терстоуна (в адаптації Хойновського)

Опитувальник К. Леонгарда-Г. Шмішека

Діагностика рівня соціальної фрустрованості

Опитувальник для діагностики властивостей нервової системи Я.

Стреляу

Діагностика ступеня готовності до ризику (Шуберта)

Методика самооцінки функціонального стану САН (В.А. Доскін та
ін.)

Методика самооцінки емоційного стану Уессмана-Рікса

Шкала оцінки рівня реактивної (ситуативної) та особистісної
тривожності

Особистісна шкала прояву тривоги Дж. Тейлор (в модифікації В.Г.
Норакідзе)

Диференціальна діагностика депресивних станів

Методика дослідження рівня суб'єктивного контролю (РСК) Дж.
Роттера (адаптована НДІ ім. В.М. Бехтерева)

Шкала самоефективності Р. Шварцера та М. Єрусалема

II. МЕТОДИКИ ДІАГНОСТИКИ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ

Діагностика мотивації до успіху (Т. Елерс)

Діагностика мотивації до уникнення невдач” (Т. Елерс)

Мотивація професійної діяльності (методика К. Замфір у модифікації
А. Реана)

III. МЕТОДИКИ ДІАГНОСТИКИ МІЖОСОБИСТІСНИХ ВІДНОСИН ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ У СПІЛКУВАННІ

Властивості характеру – опитувальник самооцінки Т. Лірі

Оцінка комунікативних і організаторських схильностей – КОС (В.В. Синявського і Б.О. Федоришина)

Q-сортування (В. Стефансона)

IV. МЕТОДИКИ ДІАГНОСТИКИ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ

Оперативна пам'ять

Розстановка чисел

Расстановка чисел

V. МЕТОДИКИ ДІАГНОСТИКИ ІНТЕЛЕКТУ ТА КРЕАТИВНОСТІ

Матриці прогресивні Дж. Равена

Методика дослідження креативності

МЕТОДИКИ ДІАГНОСТИКИ ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

Методика шкалової самооцінки психофізіологічного стану (О.М. Кокун)

Реакція на рухомий об'єкт – РРО

Тепінг-тест

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ

Перелік індивідуальної звітної документації

Після завершення практики студент обробляє зібраний матеріал і складає звіт, в якому подає аналіз власної роботи під час практики, характеризує повноту виконання завдань, труднощі, з якими стикався, вказує на власні здобутки. При написанні звіту необхідно представити інформацію про базу практики, де проходив практику студент, про психолога, який працює на даній базі практики, особливості його роботи, досягнення, проблеми, над якими працює психолог. Зазначити з якою документацією ознайомився. Зазначити, які діагностичні дослідження провів та описати результати тестування. Описати проведені заходи просвітницької роботи.

Після закінчення проходження практики студент здає **таку звітну документацію:**

1. Щоденник роботи студента-практиканта, в якому відображаються види робіт, які він виконував протягом дня.
2. Звіт про проведену роботу під час проходження переддипломної практики.

Примітка

✓ **Звітну документацію керівникам практики від ЗВО здають студенти на кафедру в триденний термін після її завершення.** Приклад оформлення титульної сторінки звіту подано у додатку А.

Звіт має бути написаний державною мовою та відредагований. Загальний обсяг звіту: не менше 15 сторінок.

Текст звіту слід оформити за стандартом: набирати на комп'ютері через 1,5 інтервали на стандартних аркушах формату А4 (210 x297 мм). Поля: з лівого боку – 25 мм, з правого – 15 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм. Шрифт – Times New Roman, розмір – 14 пт, вирівнювання – за шириною. Абзацний відступ у всьому тексті повинен бути однаковий – 1,25 см.

Текст друкується на одній стороні аркуша. Сторінки звіту нумеруються у правому верхньому кутку аркуша, нумерація наскрізна, починаючи з першої сторінки (на першій сторінці номер не ставиться). Презентація (за бажанням) виконується у редакторі Microsoft Power Point в обсязі 12 - слайдів, які у звіті можуть бути представлені у роздрукованому вигляді. **Час та місце проведення підсумкової конференції (захист практики) оголошуються додатково.**

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок звіту. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Використані у звіті джерела можна розміщувати в списку одним із таких способів: в порядку появи посилань у тексті або в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв. При посиланні у тексті звіту на джерело інформації в квадратних дужках наводиться його порядковий номер у списку використаних джерел і сторінка, з якої цитується текст, наприклад: [8, с. 20-21].

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел здійснюються згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40). У додатках здобувач представляти матеріал (плани роботи, нормативні акти), який уточнює, розширює зміст звіту із діагностичної практики.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований (написаний) угорі симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами (з першої великої) друкується слово Додаток і велика літера, що позначає додаток (Додаток А). Якщо у стандарті один додаток, то він позначається «Додаток А». Якщо додаток складається з двох і більше

сторінок, то на кожній з них у правому верхньому куті зазначається «Продовження Додатку А».

Звіт із практики захищається у десятиденний термін після завершення практики на засіданні комісії, яку призначає завідувач кафедри, з обов'язковим включенням до комісії керівника практики від кафедри. Під час захисту звіту здобувач вищої освіти має охарактеризувати особисто виконану роботу, критично оцінити якість власної діяльності під час проходження практики, показати знання з теорії і практики організації роботи на базі практики, запропонувати і довести обґрунтованість та доцільність власних пропозицій щодо її вдосконалення. Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики з поважних, підтверджених документально причин, може бути надано повторне право на її проходження при виконанні умов, визначених Університетом. Здобувач, який повторно отримав незадовільну оцінку з практики відраховується як такий, що не виконав вимог навчального плану.

Критерії оцінювання

Форма підсумкового контролю – диференційованого залік. Студент допускається до складання диференційованого заліку у разі виконання програми практики в повному обсязі. Критерії оцінювання практики: **ступінь** виконання студентами завдань практики; **якість** знань, проявлених під час практики та їх відображення у звітній документації; **рівень** сформованості умінь та навичок практичної роботи студентів як майбутніх фахівців; **систематичність** відвідування бази практики та своєчасне виконання індивідуального плану, ведення щоденника та подання звіту на перевірку.

Оцінка за проходження практики складається з суми оцінок, які виставлені керівниками від бази практики і ЗВО за виконання передбачуваних завдань, за підсумком усного захисту перед комісією основних положень, що впливають із змісту практики, враховуючи вагові коефіцієнти.

Науково-психологічні дослідження практикантів оцінюються за такими показниками: актуальність теми; теоретична та практична значущість; інформованість практиканта про стан питання в теорії та практиці проблеми, що вивчається; адекватність методики дослідження предмета, що вивчається; наявність достатньо розробленого дослідницького апарату; володіння науковою мовою, поняттями психології; чітке оформлення тексту, висновків, рекомендацій.

Критерії оцінювання:

Відмінно:

Відгук про роботу здобувача освіти позитивний, на оцінку «відмінно». Зміст і оформлення звіту бездоганні. Повні і точні відповіді на всі питання членів комісії з програми практики. Творчий підхід до оформлення звіту з проходження практики. До звіту додаються пропозиції та матеріали щодо подальшого проходження практики іншими студентами.

Добре:

Відгук про роботу здобувача освіти позитивний, оцінений на оцінку «добре» з обґрунтованими зауваженнями. Несуттєві зауваження щодо змісту і оформлення звіту. У відповідях на запитання членів комісії припускається окремих неточностей, хоча загалом має тверді знання.

Задовільно:

Відгук про роботу здобувача освіти в цілому позитивний, є оцінка «задовільно», вказано конкретні зауваження щодо роботи практиканта. Недбале оформлення звіту. Переважно питання програми практики у звіті висвітлено, проте мають місце окремі розрахункові і логічні похибки. При відповідях на запитання членів комісії з програми практики здобувач освіти відчувається невпевнено, збивається, припускається помилок, не має твердих знань.

Незадовільно:

Відгук про роботу здобувача освіти негативний, оцінено «незадовільно». Таку оцінку виставляють студентіві, якщо у звіті висвітлені не всі розділи програми практики або звіт підготовлений не самостійно. На запитання членів комісії здобувач освіти відповідає незадовільно.

Розподіл вагових коефіцієнтів за видами діяльності

№	Види діяльності студента-практиканта	Вагові коефіцієнти	Критерії оцінювання
	Оцінка за різні види діяльності студента від бази практики	0,2	Психодіагностичне обстеження (бланки, протоколи, інший інструментарій; кількісна обробка результатів). Доцільний вибір методів і методик дослідження; складання програми просвітницької роботи; вміння робити адекватні, обґрунтовані висновки проведеного емпіричного дослідження.
	Оцінка за виконання програми практики, оформлення і своєчасне подання звітної документації про практику керівнику практики від ЗВО	0,4	Дотримання вимог щодо оформлення звіту: брошурування, наявність і оформлення титульної сторінки; акуратність подання тексту, відсутність виправлень, помилок; наявність змісту та нумерація сторінок текстового матеріалу звіту, таблиць, малюнків; відповідність мети та завданням виробничої практики; виконання розрахунків, креслень, графіків, таблиць, гістограм; наявність елементів науково-дослідного характеру (гіпотеза)
	Захист звіту студента про проходження практики	0,4	Повне, термінологічно правильне, якісне і чітке виконання завдань виробничої практики. Ґрунтовність доповіді по результатам виробничої практики; аргументованість відповідей на зауваження керівника; чіткість, структурованість доповіді; володіння увагою аудиторії; використання засобів наочності та наявність презентації на платформі ЗУМ.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення терміну практики студенти звітують про виконання поставлених завдань. Диференційованій оцінці з боку керівника практики від кафедри підлягають всі завдання, що виконав студент-практикант.

Звіт із практики захищається студентами перед комісією протягом перших 10 днів після закінчення практики. Комісія у складі 3 осіб оцінює усний захист практики студента та виставляє остаточну оцінку за практику.

За практику студентам виставляється загальна підсумкова оцінка, яка визначається на основі середнього балу за вітчизняною шкалою і виставляється у відомості обліку успішності та індивідуальному навчальному плані студента (ІНМС) за двома шкалами оцінювання: національною і шкалою ECTS.

Середньозважений бал до практики визначається на основі середньоарифметичного значення оцінок, отриманих за кожний вид роботи згідно з робочою програмою за національною шкалою, та встановлених для них вагових коефіцієнтів.

Загальна підсумкова оцінка за практику виставляється у відомості обліку успішності та індивідуальному навчальному плані студента за двома шкалами оцінювання: національною і шкалою ECTS.

Оцінка за проходження практики складається з суми оцінок, які виставлені керівниками від бази практики та ЗВО за виконання передбачуваних завдань та за підсумком усного захисту перед комісією основних положень, що впливають із змісту практики, враховуючи вагові коефіцієнти.

ЗМІСТ КРИТЕРІЇВ ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Інтервальна шкала	Оцінка в балах за шкалою ECTS	Оцінка ECTS	Зміст критеріїв	Оцінка за національною шкалою
				<i>диф. заліку</i>
4,51-5,00	90 – 100	A	Продемонстровано активність та ініціативність у виконанні доручень керівника від бази практики. Всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено вміння студента застосовувати і творчо використовувати теоретичні та практичні знання. У щоденнику студента зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики. Звіт про проходження практики оформлений у відповідності до вимог та має практичне значення. Відповідь студента на питання членів комісії вичерпна та свідчить, що студент оволодів практичними навичками.	відмінно
4,01-4,50	82-89	B	Продемонстровано помірна активність у виконанні доручень керівника від бази практики. Завдання практики виконані правильно, але недостатньо повно. У щоденнику студента зафіксовано зміст роботи протягом усього періоду проходження практики. У звіті розкрита програма практики, але мають місце окремі недоліки не принципового характеру. Студент на захисті продемонстрував добрі знання, відповів на запитання членів комісії.	добре
3,51-4,00	75-81	C	Оцінка керівника від бази практики – «добре». Завдання практики виконано, але неповно, в ході виконання завдань наявні незначні помилки. Мають місце окремі зауваження щодо оформлення звіту та щоденника. Допущені граматичні та стилістичні помилки; мають місце неточності у розрахунках при проведенні аналізу; на захисті студент продемонстрував задовільні знання; мають місце неповні відповіді на запитання членів комісії.	
3,16-3,50	69-74	D	Оцінка керівника від бази практики – «задовільно». В ході виконання завдань допускалися помилки. Щоденник оформлено недбало. Звіт про проходження практики оформлений з численними помилками або не в повному обсязі. На захисті студент проявив слабкі знання досліджуваного об'єкта, не зумів задовільно відповісти на поставлені запитання членів комісії.	задовільно
2,51-3,15	60-68	E	Оцінка керівника від бази практики – «задовільно». Завдання виконано з суттєвими помилками. Щоденник недооформлено. Звітні документи оформлені з помилками. Здобувач неспроможний дати пояснення до наданих в звіті матеріалів, що свідчить про низький рівень володіння знаннями, уміннями та компетенціями.	
1,51-2,50	35-59	FX	Здобувач порушував індивідуальний графік проходження практики. Завдання не виконані. Щоденник практики не заповнений. Оформлення звіту не відповідає вимогам, зміст завдань у звіті не розкрито. На запитання комісії відповіді	незадовільно з можливістю повторного складання
0,00-1,50	0-34	F	На базу практики не з'явився. Відсутні звітні документи: звіт, щоденник з практики та характеристика.	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне проходження практики (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб та можливостей);
- посилення на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності учасниками освітнього процесу вважається:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних, раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти;
- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу;

– неправомірна вигода – грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги матеріального або нематеріального характеру, що їх обіцяють, пропонують, надають або одержують безоплатно чи за ціною, нижчою за мінімальну ринкову, без законних на те підстав, що призводить на необ'єктивності оцінювання;

– хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі, яке призводить на необ'єктивності оцінювання;

– необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Дотримання принципів академічної доброчесності здобувачами вищої освіти регулюється [Положення про академічну доброчесність](#) в Мукачівському державному університеті, ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Мукачівського державного університету № 83- ОД від «22» 22.04.2021 р.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаптація дитини до школи / Упоряд.: С. Максименко, К. Максименко, О. Главник. — К.: Мікрос-СВС, 2003. — 111 с. — (Психологічний інструментарій).
2. Бітянова М. Психолог у школі: зміст діяльності й технології. — К.: Главник, 2007. — 160с. (Серія «Психол. інструментарій»).
3. Валюхневич Л. Профілактика психологічних проблем дитини у сім'ї. // Психопрофілактика / Упорядник Т. Гончаренко. — К.: Редакції загально педагогічних газет, 2003. — 112 с. - (Б-ка «Шкіл. світу»).
4. Вчимося вирішувати проблеми. / під заг. ред. Бітянкової М.Р. — К.: Главник, 2007. — 144с. (Серія «Психол. інструментарій»).
5. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посіб. / І. М. Галян. - К. : Академвидав, 2009. - 464 с. - (Альма-матер). - Літ. : с. 459 - 463.
6. Дитина у кризовому соціумі: як її розуміти і виховувати / Упоряд. Л. Шелестова. — К.: Ред. загальнопед. газ., 2004. — 128 с. — (Б-ка «Шк. Світу»).
7. Дівчинка-підліток у дорослому світі / Упоряд. О. Главник. — К.: Ред. загальнопедагогічних газет, 2003. — 128 с. — (Б-ка «Шкіл. світу»).
8. Документація психолога / Упоряд. Т. Гончаренко. — К.: Ред. загальнопедагогічних газет, 2003. — 120 с. — (Б-ка «Шкіл. світу»).
9. Заверико Н.В., Мацкевич Ю.Р. Технології соціально-педагогічної діяльності. Запоріжжя, ЗНУ, 2012. – 124с.
10. Коробко С.Л.Робота психолога з молодшими школярами: Методичний посібник. Коробко С.Л., Коробко О.І. / — К.: Літера ЛТД, 2006. — 416 с.
11. Марінушкіна О.Є. Порадник практичного психолога. / Марінушкіна О.Є., Замазій Ю.О. — Х.: Вид. група «Основа». — 240 с.
12. Навчальні та виробничі практики : методичний посібник / Заг. ред. Є.А. Антонович. Івано-Франківськ, 2020. - 56 с.
13. Професійна діагностика / Упоряд. Т. Гончаренко. — 2-е вид., стереотипне. — К.: Ред. Загальнопедагогічних газет., 2005. — 120 с. — (Б-ка «Шкіл. світу»).
14. Професійні здібності учня / Упоряд.: С. Максименко, О. Главник, М. Левтик. — К.: Главник, 2004. — 112 с. — (Психол. інструментарій).
15. Профорієнтаційна робота психолога / Упоряд. Т. Гончаренко. — К.: Шк. світ., 2007. — 128 с. — (Б-ка «Шкіл. світу»).
16. Психодіагностика у структурі діяльності шкільного психолога. Психолог. Газета. Липень, 2002. — С. 13-26
17. Психологічна діагностика дітей дошкільного віку. Методичний посібник для студентів педагогічних училищ. / Уклад. Т.В. Яценко. — Кременчук, 2008. — 135 с.
18. Психологічна допомога батькам / Упоряд. О. Главник. — К.: Шк. Світ, 2002. — 112 с. — (Психолог. Бібліотека).

19. Психологічна допомога сім'ї / Упоряд. Т. Гончаренко. — К.: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2005. — 128 с. — (Б-ка «Шкіл. світу»).
20. Психологічний супровід школярів / Упорядник Т. Гончаренко. — К.: Ред. загальнопед. газ., 2005. — 128с. — (Б-ка «Шкіл. світу»).
21. Психолог на батьківських зборах / Упоряд. О. Главник. — К.: Ред. загальнопедагогічних газет, 2003. — 112 с. — (Б-ка «Шкіл. світу»).
22. Психопрофілактика / Упоряд. Т. Гончаренко. — К.: Редакції загальнопедагогічних газет, 2003. — 112 с. — (Б-ка «Шкіл. світу»).
23. Робота психолога з батьками / Упоряд. Т. Гончаренко. — К.: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Голіцина, 2006. — 112с. — (Б-ка «Шкіл. світу»).
24. Типологічний розвиток особистості / Психолог. Газета. Липень, 2002. — С. 49-73.
25. Туріщева Л.В Вивчення особистості школяра та педагога. / Туріщева Л.В., Гончаренко О.В. — Х.: Вид. група «Основа», 2007. — 144 с. (Серія «Психологічна служба школи»).
26. Туріщева Л.В. Настільна книга шкільного психолога: Навчально-методичний посібник для вчителя. / Туріщева Л.В —Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2008. — 256 с.

Додаткова література:

1. Викладачі-дослідники з педагогіки і психології: 40 років у царині освіти і науки: Альманах життєписів, спогадів, документів і фото / Упорядн. і заг. ред. Юрченко В. - К.: Каравела, 2018.
2. [Дорожко І.І.](#), [Малихіна О.Є.](#) Шкільний психолог в умовах НУШ. Професійний супровід початкової ланки освіти. Вид. група «Основа», 2020. 144 с.
3. Кобильченко В. Практичний психолог у закладі дошкільної освіти: завдання та зміст психологічної діяльності. *Особлива дитина: навчання і виховання*, 2020. № 1. С. 7-20. URL: <http://surl.li/hotes>.
4. Павлюк М.М., Шепельова М.В. Сучасні психологічні технології надання психологічної допомоги сім'ям постраждалих у подоланні складних життєвих обставин : практичний посібник. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2020. 124 с. URL: <http://surl.li/hotes>.
5. Психологічна практика в закладах освіти: організація та проведення (для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) : [навчально-методичний посібник] / укладачі: Кириленко В.Г., Крюкова О.В., Кучеровська Н.О., Палій В.С. К.: 2017. 92 с. URL: <http://surl.li/hoszn>.

Інформаційні ресурси:

1. Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України. URL: <http://appscychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia/tom-14/tom-14-vipusk-1>
2. Бібліотека МДУ, Філатова,16 – <http://msu.edu.ua/library/>
3. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>

4. Веб сторінка МДУ: www.msu.edu.ua
5. Гарячі лінії. URL: <https://www.mh4u.in.ua/phones/>
6. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України. URL <http://dnpb.gov.ua/ua/>
7. Документація практичного психолога – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/dokumentacia-prakticnogo-psihologa22492.html>.
8. Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф. Потушняка. м.Ужгород, вул. Проспект Свободи, 16 – <http://biblioteka.uz.ua/>
9. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>
10. Психологічна допомога. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/psikhologichna-dopomoga>.
11. Психологічна служба. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/psihologichna-sluzhba>.
12. Психологічні тести: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.psyfactor.org/lybr101.htm .
13. Реєстр тестових методик України. URL: <https://vpa.org.ua/test-committee/reestr-testovih-metodik-ukrayni>.
14. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>

Титульна сторінка

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра психології

ЗВІТ

ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

База практики « _____ »

Термін проходження практики з _____ по _____

Студента(ки) _____ курсу, групи _____

_____ форми навчання

Спеціальності 053 «Психологія» ОС «Бакалавр»

П.І.Б: _____

Керівники практики:

від кафедри: _____

(посада, вчене звання, наук. ступінь, ПІБ)

_____ (підпис)

від бази практики: _____

(посада, вчене звання, наук. ступінь, ПІБ)

_____ (підпис)

Мукачево – 20__ р.

Зразок відгуку

_____ (прізвище, ініціали студента)

Проходив/ла науково-дослідну практику в

(повна назва установи)

з _____ по _____.

Назвати види робіт, у яких брав участь практикант, ступінь проявлених ним умінь і навичок, ставлення його до роботи

Виконання громадських доручень, контакт з колективом

Зауваження до виконання програми практики й організаторських здібностей практиканта, готовність до самостійної роботи (за фахом)

Дата « _____ » _____ 20__ р.

Навчально-методичне видання

Практика переддипломна

методичні рекомендації до організації та проведення практики для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 «Психологія»

Методичні рекомендації

Укладач: Барчі Б.В.

Тираж 4 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ, 89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>